

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 84/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Dušanom Szabóom, Nemocničná 7, Kráľovský Chlmec, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 274/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 274/2014 **porušené boli**.
2. Okresnému súdu Košice-okolie **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 274/2014 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Košice-okolie **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice-okolie **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Dušana Szabóa, Nemocničná 7, Kráľovský Chlmec, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a vymedzenie napadnutého konania

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. mája 2020 (okrem iného) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie záležitosti bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ku ktorej už jeho právny predchodca zriadil na základe zmluvy bezodplatné vecné bremeno. Sťažovateľ podal žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena v časti z dôvodu neurčitosti a v časti z dôvodu obchádzania zákona a uplatnil si nárok na zaplatenie sumy 1356,50 eur z titulu spotrebovaných služieb spojených s vecným bremenom. Sťažovateľ vytýka postupu okresného súdu v konaní jeho neefektivitu, keďže žalobu podal v roku 2014, po šiestich rokoch nebolo vo veci vydané meritórne rozhodnutie a zároveň poukazuje aj na konkrétne obdobia nečinnosti okresného súdu.

3. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 84/2021 z 25. februára 2021 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a vo zvyšnej časti sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, napadnuté konanie a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Predsedníčka okresného súdu listom č. k. 1SprV 111/2021 z 10. marca 2021 oznámila ústavnému súdu, že netrvá na ústnom prejednaní sťažnosti, a k priebehu napadnutého konania v podstatnom uviedla, že po vrátení spisového materiálu z ústavného súdu bude vec predložená na odvolacie konanie. Ďalej uviedla, že bola zistená nečinnosť okresného súdu od apríla 2015 do februára 2016 a od februára 2017 do októbra 2017. Poukázala na to, že sťažovateľ a jeho právny zástupca spôsobili zrušenie nariadeného termínu pojednávania vo viacerých prípadoch, ako aj na skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil možnosť podať sťažnosť predsedníčke súdu. Predsedníčka okresného súdu uviedla i to, že ústavná sťažnosť sťažovateľa nesmeruje proti aktuálnej nečinnosti súdu, a preto nie je prostriedkom na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, resp. tomu, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo. Požadované finančné zadosťučinenie vyhodnotila ako neprímerane vysoké.

II.2. Napadnuté konanie:

5. Z predloženého spisového materiálu vyplýva tento priebeh napadnutého konania:

- žaloba bola sťažovateľom **podaná 17. septembra 2014,**
- okresný súd vyzval uznesením žalobcu na opravu a doplnenie podania 30. októbra 2014, doplnenie bolo sťažovateľom podané 11. novembra 2014,
- Okresný úrad Moldava nad Bodvou doručil 6. marca 2015 spisový materiál na výzvu súdu,
- zaslanie žaloby a vyjadrenia protistranám 9. marca 2015 a 15. februára 2016,
- nariadený termín pojednávania na 26. máj 2016, zrušený na žiadosť žalobcu 24. mája 2016,

- uskutočnené **pojednávanie** 6. októbra 2016, odročené pre účely mimosúdnej dohody, oznámenie o neúspešnom výsledku 14. novembra 2016, 28. februára 2017 a 22. marca 2018,
- zmena zákonnej sudkyne 5. decembra 2017 (zánik funkcie),
- uskutočnené pojednávanie 24. októbra 2018, doručené vyjadrenie žalobcu,
- zaslané vyjadrenie žalobcu protistrane 26. októbra 2018, vyjadrenie žalovaného v 1. rade doručené 9. novembra 2018,
- vyjadrenie žalobcu a predloženie kúpnej zmluvy 12. novembra 2018 a 15. novembra 2018,
- vyjadrenie žalovaného podané 24. januára 2019,
- 6. júna 2019 súdu doručené vyjadrenie žalobcu k stanovisku žalovaného,
- 13. júna 2019 vyjadrenie žalobcu doručované žalovaným,
- 27. júna 2019 **pojednávanie**, odročené na 5. september 2019,
- 26. júla 2019 súdu doručené vyjadrenie žalobcu,
- 31. júla 2019 vyjadrenie žalobcu doručované žalovaným,
- 27. augusta 2019 súdu doručená žiadosť žalobcu o odročenie pojednávania,
- 5. septembra 2019 **pojednávanie**, odročené na 28. november 2019,
- 3. marca 2020 súdu doručené oznámenie a súhlas s rozhodnutím bez účasti žalobcu a jeho právneho zástupcu na pojednávaní 5. marca 2020,
- 5. marca 2020 **pojednávanie**, uznesením súd nepripustil zmenu žaloby, pojednávanie odročené na 15. apríl 2020,
- 6. apríla 2020 súd oznámil stranám sporu, že pojednávanie nariadené na 15. apríl 2020 sa z dôvodu ochrany pred COVID-19 ruší,
- 9. júla 2020 súdu doručený návrh žalobcu na prerušenie konania,
- 20. júla 2020 žiadosť žalobcu o odročenie termínu pojednávania nariadeného na 22. júl 2020,
- 22. júla 2020 **pojednávanie, vyhlásený rozsudok**,
- 13. októbra 2020 súdu doručené **odvolanie** žalobcu proti rozsudku z 22. júla 2020,
- 22. októbra 2020 odvolanie doručované PZ žalovaného v 1. rade a žalovanému v 2. rade, žalobcovi uložená uznesením povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie,
- od 28. októbra 2020 do 9. marca 2021 úkony zabezpečujúce kontradiktórnosť odvolacieho konania (preposielanie vyjadrení protistrán).

II.3. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľovi ústavný súd zaslal na vedomie vyjadrenie okresného súdu, ktoré si právny zástupca prevzal 18. marca 2021. Svoju možnosť reagovať naň nevyužil.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) (berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2020) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 2 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určovacích žalobách tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti okresných súdov. Predmet konania nie je v zmysle judikatúry ústavného súdu a ESLP časovo prioritizovaný z dôvodu jeho významu pre sťažovateľa.

13. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že sťažovateľ čiastočne prispel k predĺženiu predmetného konania, najmä nepredložením dostatočného počtu rovnopisov žaloby, opakovanými žiadosťami o odročenie termínu pojednávania, ako aj

opakovaným predkladaním vyjadrení v bezprostrednej blízkosti nariadeného termínu pojednávania. Uvedený príspevok sťažovateľa k dĺžke konania ústavný súd zohľadnil pri určení výšky finančného zadost'učinenia.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Z popísaného priebehu súdneho konania vyplýva, že okresný súd uskutočnil 5 pojednávaní, čo vzbudzuje pochybnosti o riadnej príprave pojednávania tak, aby bolo možné rozhodnúť na jedinom pojednávaní, ako to procesné právo predpokladá. Zároveň ústavný súd zistil obdobia neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu od apríla 2015 do februára 2016 a od novembra 2016 (keď už bol prvýkrát oznámený výsledok mimosúdnych jednaní) do októbra 2018. Popísaný postup okresného súdu v konaní nemožno hodnotiť ako sústredený a efektívne smerujúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

16. Ústavný súd pri posudzovaní konania z hľadísk garantovaných čl. 6 ods. 1 dohovoru prihliadol na celkovú dĺžku konania, ktorá ku dňu podania sťažnosti predstavovala cca 6 rokov na súde prvej inštalcie, s meritórnym rozhodnutím, bez predloženia veci na odvolacie konanie aj po uplynutí niekoľkých mesiacov od podania odvolania. Uvedená dĺžka konania je neprímeraná povahe predmetu konania z hľadiska jeho náročnosti a nie aj ani ústavne akceptovateľná pre konanie na jednom stupni sústavy všeobecných súdov.

17. Ústavný súd preto aj s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, zistenú nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 274/2014 konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

21. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu dĺžku napadnutého konania, obdobie nečinnosti a neefektívny postup okresného súdu, ale aj príspevok samotného sťažovateľa k predĺženiu konania, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

IV.

Trovy konania

23. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2020 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom 375,24 eur (výrok 4 nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

26. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. apríla 2021

Peter Molnár
predseda senátu